

การอภิปรายเรื่อง

“โอกาสและความท้าทายของ มจร. ในกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม”

โดย ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร มจร.

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ครั้งที่ 240

วันพุธที่ 7 สิงหาคม 2562

ณ ห้องประชุมประภา ประจักษ์ศุภนิติ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

.....

ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร นำเสนอเรื่อง “โอกาสและความท้าทายของ มจร. ในกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” มีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ บทบาท หน้าที่ ที่มหาวิทยาลัยพึงปฏิบัติ ตามขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับการอุดมศึกษา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) มีหลายฉบับ แต่มีกฎหมาย 5 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2562 2) พระราชบัญญัติสถานการณ์นโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2562 3) พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 4) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 และ 5) พระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัย และ นวัตกรรม พ.ศ. 2562 แต่ฉบับที่จะกล่าวถึงมากที่สุด คือ พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และ พระราชบัญญัติสถานการณ์นโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม พ.ศ. 2562

สาระสำคัญของกฎหมายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1. โครงสร้างองค์กรของระบบบริหารราชการ ในด้านการพัฒนาการอุดมศึกษา การส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม
2. โครงสร้างของกลไกในการกำหนดนโยบาย และการนำไปสู่การปฏิบัติในด้านการอุดมศึกษา การส่งเสริม วิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม
3. โครงสร้างของกลไกระบบงบประมาณแบบใหม่ในด้านการอุดมศึกษา การส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรม
4. บทบาทและหน้าที่ใหม่ของสถาบันอุดมศึกษา
5. กรอบของกฎหมายในการกำกับสถาบันอุดมศึกษา
6. บทบัญญัติที่ UN-LOCK ข้อจำกัดในทางปฏิบัติเดิม
7. การบริหารจัดการระบบข้อมูลเพื่อการบริหารงาน อววน.

โครงสร้างภารกิจงานด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แบ่งการทำงานอย่างชัดเจน เป็น policy, policy deployment, funding และ operation โดยสถานการณ์นโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนด้านการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม กำหนดกรอบวงเงินงบประมาณ และจัดประเภทหน่วยงานในระบบวิจัยและนวัตกรรม การกำหนด โครงสร้างภารกิจใหม่หน่วยงานที่ทำเรื่อง policy deployment ไม่สามารถทำ funding agency และหลายหน่วยงาน ที่เคยทำ funding agency ต้องทำหน้าที่วิจัยตามบทบาทของหน่วยงานเท่านั้น สิ่งที่กระทบกับมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยไม่สามารถรับเงินสนับสนุนการวิจัยจากหน่วยงาน เช่น สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

แห่งชาติ หรือสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพราะไม่ได้เป็น funding agency การจัดสรรงบประมาณในรูปแบบใหม่ เป็น block grant และ multiyear ผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) กำหนดเกณฑ์ แนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานในระบบวิจัย และบริหารกองทุน ในรูปแบบการทำ Budget Allocation

แนวทางกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์สำหรับการจัดทำแผนด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มี 3 เรื่อง คือ 1) สร้างคนและสถาบันความรู้ 2) ยกกระดับคุณภาพชีวิต และ 3) สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจะเป็รูปรธรรมได้ต้องแต่งตั้งสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ก่อน

นายสุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ประกาศสัญญาประชาคม 7 ประการ ในการขับเคลื่อนการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม คือ 1) เน้น “การส่งเสริมสนับสนุน” และ “การกำกับดูแล” 2) ลดทอนบทบาท “การบังคับและสั่งการ” 3) ยกเลิก แก้ไข กฎ ระเบียบ ที่ล้าสมัย ไม่ตอบโจทย์ หรือเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาสู่เป้าหมาย 4) เน้นการทำงานเชิงภารกิจมากกว่า function เน้นการทำงานเชิงผลสัมฤทธิ์ที่จับต้องได้ เป็น Performance Based Accountability System 5) เน้นการทำงานเชิงระบบ เชิงบูรณาการ เน้น Connect the Dots และ Closing the Loops 6) เน้นการทำงานที่คล่องตัว มีขนาดกะทัดรัด มีสมรรถนะสูง มี Talent Mobility ระหว่างหน่วยงาน และ 7) การทำงานแข่งกับเวลาโดย Bias for Achievement ปรับ NATO (No Action, Talk Only) เป็น MALT (More Action, Less Talk) และกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ดังนี้

- **สร้างและพัฒนาคน** กำหนดยุทธศาสตร์ คือ ทำอย่างไรให้คนรุ่นใหม่กำหนดอนาคตตัวเองได้ บัณฑิตมีความพร้อมทำงานในสาขาอาชีพใหม่ๆ เต็มทักษะเปลี่ยนอาชีพเพิ่มรายได้ สู่เป้าหมายการเป็น Smart Citizen สร้างโอกาสที่เท่าเทียมในการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

- **สร้างและพัฒนาองค์ความรู้** โดยปรับทิศทางการวิจัยตอบโจทย์ประเทศ สร้างคลังปัญญาและเครือข่ายงานวิจัย และแปลงการวิจัยเป็นขีดความสามารถและนวัตกรรม เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า โดยการบูรณาการงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

- **สร้างและพัฒนานวัตกรรม** โดยพัฒนาระบบนิเวศน์ที่เอื้อต่อการรังสรรค์นวัตกรรม บ่มเพาะและพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการนวัตกรรม แปลงนวัตกรรมสู่มูลค่าทางเศรษฐกิจ และคุณค่าทางสังคม ทำให้เกิดประเทศฐานนวัตกรรม Innovated in Thailand

ดังนั้น มหาวิทยาลัยจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาท ภารกิจ เพื่อตอบโจทย์โลกศตวรรษที่ 21 ปลดล็อกข้อจำกัดในการพัฒนาขีดความสามารถ สร้างและพัฒนาคน องค์ความรู้ และนวัตกรรม ซึ่งเป็นการปฏิรูปการอุดมศึกษาทั้งระบบ สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมาย ของการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อตอบโจทย์นโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มี 4 platforms ดังนี้

1. การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ มจธ. ทำโครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่ WIL, practice school สถาบันวิทยาการหุ่นยนต์ภาคสนามมีส่วนร่วมในการทำเรื่องการพัฒนากำลังคนระดับสูงรองรับ EEC และระบบเศรษฐกิจสังคมของประเทศ เป็นต้น

2. การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม คือ Circular Economy เน้น Zero-waste, PM 2.5 และ Smart Farming

3. การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน ได้แก่ RDI for New Economy มี AI & Digital Economy, Creative Economy, Sharing Economy, BCG Economy เกิด Innovated in Thailand (Startup ย่านนวัตกรรม Innovation district, Creative district) สำหรับ มจธ. มีการจัดตั้งโรงงานต้นแบบผลิตยาชีววัตถุ เพื่อการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพิ่มขีดความสามารถ

4. การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และเศรษฐกิจท้องถิ่น ได้แก่ ขจัดความยากจนแบบแม่นยำ นวัตกรรมสำหรับเศรษฐกิจฐานราก นวัตกรรมชุมชน อาสาประชารัฐ และ เมืองน่าอยู่ (Smart/Livable City) – 30 เมืองน่าอยู่ ทันสมัย ใกล้เคียง มิงงานท่า

จากรูปแบบการบริหารจัดการทั้ง 4 platforms จึงเป็นโอกาสและความท้าทายที่ มจธ. จะปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน การเรียนการสอน พัฒนากำลังคน ให้ต้อโจทย์นโยบายของประเทศ เกิด Reinventing Universities & Research Institutes

นอกจากการดำเนินงานบริหารภายใต้ 4 platforms แล้ว งบประมาณเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างมาก สำหรับงบประมาณด้านการวิจัยปี 2563 – 2565 ในปี 2563 งบประมาณการรลงทุน R&D ภาครัฐ จำนวน 50,000 ล้านบาท งบประมาณสำหรับโครงการวิจัย bottom-up จากหน่วยงาน 25,000 ล้านบาท งบประมาณสำหรับแผนงานยุทธศาสตร์ 4 platforms 25,000 ล้านบาท ในปี 2564 และ 2565 จะลดงบประมาณ bottom-up และเพิ่มงบประมาณการลงทุน R&D ภาครัฐ และงบประมาณสำหรับแผนงานยุทธศาสตร์ 4 platforms

การจัดสรรงบประมาณด้านอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม การทำคำขอและการจัดสรรงบประมาณสำหรับการอุดมศึกษาตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 หากเป็นงบประมาณตามมาตรา 45(1) และ (2) คือ งบดำเนินงานและงบรายจ่ายอื่นซึ่งเป็นงบประจํารวมทั้งงบลงทุนอื่นที่ไม่ใช่งบลงทุนตาม (3) ให้สถาบันอุดมศึกษาทำคำขอเสนอต่อสำนักงบประมาณโดยตรงเหมือนเดิม กรณีที่เป็นงบประมาณตามมาตรา 45(3) คือ งบลงทุนและเงินอุดหนุนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาและการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทางตามความต้องการของประเทศ และเงินอุดหนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมตามกฎหมายว่าด้วยสถานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อใช้ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์ การวิจัยและการสร้างนวัตกรรม ไม่สามารถขอจากสำนักงบประมาณโดยตรง ต้องเสนอขอผ่านสำนักงานปลัดกระทรวง ในกรณีที่เห็นสมควร คณะรัฐมนตรีโดยข้อเสนอร่วมกันของกระทรวงการอุดมศึกษาฯ และกระทรวงการคลังอาจมีมติให้จัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาการอุดมศึกษาขึ้น มีคณะกรรมการพิจารณางบประมาณด้านการศึกษา มีประธานซึ่งแต่งตั้งโดยมติของสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ มีกรรมการจากผู้แทนคณะกรรมการการอุดมศึกษา ไม่เกิน 2 คน ผู้แทนจากสำนักงบประมาณไม่เกิน 2 คน และปลัดกระทรวงการอุดมศึกษาฯ เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่พิจารณาคำขอของงบประมาณก่อนเสนอไปยังสำนักงบประมาณเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีการจัดตั้งกองทุนเกี่ยวกับส่วนนี้

สำหรับงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีกลไกคล้ายกัน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ มีประธานซึ่งแต่งตั้งโดยมติของสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ กรรมการจากผู้แทนคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจำนวนไม่เกิน 2 คน ผู้แทนจากสำนักงบประมาณจำนวนไม่เกิน 2 คน และผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นกรรมการและเลขานุการ กลไกเหล่านี้ยังไม่เรียบร้อย และอาจทำให้ใช้เวลาในการพิจารณางบประมาณมากกว่าเดิม

สรุปหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ต้องการจัดการอุดมศึกษาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ คือ พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความเชี่ยวชาญตามสาขาวิชาการหรือวิชาชีพที่ตนถนัด พัฒนาบุคคล

ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สามารถปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับสังคมโลกที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความรับผิดชอบร่วมกันแก้ปัญหาสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ เชื่อมโยงกับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับทรัพยากรบุคคลของประเทศในการเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษารวมทั้งส่งเสริมให้มีการศึกษาอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคลและการศึกษาตลอดชีวิต และต้องเป็นไปตามหลักการ คือ หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักเสรีภาพทางวิชาการ หลักความเป็นอิสระ หลักความเสมอภาค หลักธรรมาภิบาล การจัดการมุ่งเน้นดูแลโดยส่งเสริม สนับสนุน อีกทั้งสภาพวิชาชีพจะไม่ก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

การแบ่งประเภทและกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยต้องปรับระบบงานภายในให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของประเภทที่ถูกจัดไว้ ซึ่งจะส่งผลต่อไปถึงเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดสรรงบประมาณ และการประเมินระบบการบริหารงานของแต่ละมหาวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่พัฒนาความรู้ให้ทันสมัย จัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ จัดให้มีการวิจัย การสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งให้บริการวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศโดยรวม และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการในเรื่องต่างๆ ต่อสาธารณะ จัดทำแผนความต้องการกำลังคนของประเทศ ทำงานแบบ agenda based มากขึ้น มีเครือข่ายการทำงานกับทุกภาคส่วนมากขึ้น (networking) และสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเป็น sandbox เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เกิดประโยชน์ในงานวิจัยและส่งเสริมนวัตกรรมที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ หรือเป็นประโยชน์ยิ่งต่อประชาชน หรือเพื่อประโยชน์ในการผลิตกำลังคนระดับสูงเฉพาะทาง

การจัดการเรียนการสอนจะเปลี่ยนไปในรูปแบบที่หลากหลายจนถึงระดับปริญญา อาจเป็นการศึกษาแบบชุดการเรียนรู้ การศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกเวลางานเพื่อพัฒนาศักยภาพและทักษะการทำงานของบุคคลในทุกช่วงวัย ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติงานจริงในหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคอุตสาหกรรม สำหรับ มจร. มีการจัดการศึกษาแบบ module based, continuous learning, micro-credentials, WIL มีโครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่ การดำเนินการอยู่ภายใต้กรอบที่เรียกว่า KMUTT-Educational Reform

หน้าที่ที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา คือ การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานแก่สาธารณะ โดยเฉพาะเรื่องธรรมาภิบาล ต้องจัดให้มีระบบควบคุมภายในและระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัด การขัดกันแห่งผลประโยชน์ และการทุจริต และประพฤตินิชอบ สถาบันอุดมศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ คณะกรรมการธรรมาภิบาลและจริยธรรม และคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง จากบุคคลซึ่งเป็นกลางและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง รวมถึงการส่งข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและมาตรฐานการศึกษา การวิจัย และนวัตกรรม การให้บริการทางวิชาการ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องให้กระทรวงฯ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการอุดมศึกษาของประเทศ เกิดการเชื่อมโยงระบบข้อมูล หากละเว้นอาจจะมีบทโทษปรับไม่เกิน 500,000 บาท และต้องระวางโทษปรับเป็นรายวันอีกวันละ 5,000 บาท จนกว่าจะปฏิบัติให้เรียบร้อย

กลไกการกำกับมาตรฐานระดับหลักสูตรจะมีคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและความเห็นชอบเพื่อให้รัฐมนตรีเป็นผู้สั่งการ การกำหนดมาตรฐานการอุดมศึกษาต้องไม่เป็น one size fits all ต้องเป็นไปตามบริบทของสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ และต้องรับฟังความคิดเห็นของสถาบันอุดมศึกษา ผู้เรียน คณาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิตอย่างกว้างขวาง เน้นส่งเสริมมากกว่าการกำกับดูแล

กลไกการประกันคุณภาพ กรณีการประกันคุณภาพภายในยังดำเนินการตามปกติ สำหรับการประกันคุณภาพภายนอกจะเปลี่ยนไป คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาจะทำการขึ้นทะเบียนหน่วยงานที่จะสามารถทำหน้าที่ประเมิน แต่ก็สามารถให้หน่วยงานภายนอกที่ได้รับการยอมรับจากในประเทศและหรือต่างประเทศเป็นผู้ประเมินได้เช่นกัน หากสถาบันอุดมศึกษาได้รับการประเมินจากหน่วยงานภายนอกตามลักษณะนี้ ให้ถือว่าเป็นการประเมินคุณภาพภายนอกแล้วตามกฎหมายนี้

มจร. ได้วาง Strategic Vision 10 ปีข้างหน้า เพื่อตอบโจทย์ของประเทศ สิ่งที่ต้องทำ คือ การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล HR Breakthrough (Transformation) ที่สนับสนุนการ Transformation โดยมี KMUTT'S Business model for Developing Social Change Agent ซึ่งจะมีรูปแบบการทำงานแบบ ANTS Team, OBE Platform, การทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรม SME และ community ในการผลิตกำลังคนมากขึ้น รวมทั้งนำองค์ความรู้ส่งมอบต่อให้เกิดประโยชน์ สร้างประสบการณ์ความตระหนักรู้การเป็นผู้ประกอบการ ใช้พื้นที่ KX ให้เกิดประโยชน์เพื่อการพัฒนา business model ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมและสังคม

มจร. ต้องปรับตัวและตั้งหลักเพื่อรับการเปลี่ยนแปลง ปรับรูปแบบการเรียนรู้ โครงสร้างการบริหาร ทำงานให้สอดคล้องตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และเป้าหมายของประเทศ ตามหลักการและวัตถุประสงค์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562

สรุปการอภิปรายของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

กรรมการสภามหาวิทยาลัย ให้ความสนใจในการนำเสนอ “โอกาสและความท้าทายของ มจร. ในกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” ของ ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร และมีข้อคิดเห็น ดังนี้

1. รศ. ดร. หริส สุตะบุตร อุปนายกสภามหาวิทยาลัย ให้ความเห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายการอุดมศึกษานี้มีเจตนาดี ต้องการควบคุมมหาวิทยาลัยที่ไม่มีคุณภาพ แต่มีคณะกรรมการและกลไกขั้นตอนเพิ่มขึ้นมาก ทำให้การดำเนินงานบางเรื่องช้ากว่าเดิม อย่างไรก็ตาม ต้องใช้กฎหมายนี้เป็นเครื่องมือสนับสนุน ทำให้เกิดประโยชน์กับประเทศ ต้องมีความยืดหยุ่นในการทำงาน

2. รศ. ดร. พินิติ รตะนานุกูล กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ความเห็นว่า พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ตั้งใจทำให้ระบบอุดมศึกษาทำงานแบบครบวงจร แต่ประเด็นการเชื่อมโยงกับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับทรัพยากรบุคคลของประเทศในการเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษา อาจทำไม่ได้ทุกสถาบัน และกฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมสถาบันการศึกษาทุกประเภทหรือไม่ เพราะบางเรื่องเพิ่มเติม เช่น การกำหนดบทลงโทษ อาจทำให้มีความคิดเห็นไม่ตรงกันได้

เรื่องข้อมูลการอุดมศึกษา ในอดีตมีความพยายามจะจัดทำ ได้ส่งคนไปดูงานที่ HESA : Higher Education Statistics Agency ประเทศอังกฤษ ซึ่งระบบการจัดการข้อมูลอุดมศึกษาดีมาก แต่เมื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทยทำได้ยาก มีการขับเคลื่อนน้อย ปัจจุบันมีเทคโนโลยีหลายอย่างที่ช่วยได้ ในเรื่องนี้เริ่มดำเนินการอย่างไรบ้าง

ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร ชี้แจงว่า ประเด็นแรก พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 เขียนครอบคลุมทุกสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน สำหรับประเด็นการจัดเก็บข้อมูลเป็นเรื่องที่ต้องเร่งพิจารณาประเด็นข้อจำกัดและอุปสรรคปัจจุบันอย่างเร่งด่วนเพื่อการจัดเก็บและบริหารข้อมูลอุดมศึกษาอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น ต้องมีการจัดการกับข้อมูลหลักสูตรต่างๆ ที่มีชื่อเรียกหลากหลาย อาจจัดลงกลุ่มยาก ซึ่งจะทำให้การจัดการข้อมูลยุ่งยากและซับซ้อน ประกอบกับเทคโนโลยีปัจจุบันซึ่งไม่จำเป็นต้องสร้างฐานข้อมูลกลาง สามารถดึงข้อมูลจากแหล่งกำเนิดได้ และที่ผ่านมายังไม่มีการกำหนดว่าหน่วยงานใดต้องเป็นผู้ดำเนินการ จึงไม่มีใครเป็นรูปธรรม กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้ชัดเจนว่าสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา จัดการข้อมูลด้านการอุดมศึกษา และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติจัดการข้อมูลวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม สิ่งที่ต้องคำนึง คือ ความถูกต้องของข้อมูลที่น่าส่งซึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง ขณะนี้ข้อมูลหลักสูตรเริ่มมีการจัดเก็บและนำส่งข้อมูลบ้างแล้ว

3. รศ. ดร. คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ แจ้งว่า ตนมีส่วนร่วมในการผลักดันกฎหมายการอุดมศึกษา สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ การขับเคลื่อนสิ่งต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักการ เป้าหมาย

ตามที่กำหนด มจร. ทำผลงาน โครงการต่างๆ ที่ตีมากมายก่อนจะมีกฎหมายฉบับนี้ แต่บางอย่างอาจไม่สามารถดำเนินการได้ง่ายเนื่องจากติดเงื่อนไขของกฎหมายบางฉบับ ซึ่งเรื่องเหล่านี้ต้องช่วยกันนำข้อเสนอแนะไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษาฯ เช่น งบประมาณการลงทุนกับเอกชน ภาคอุตสาหกรรม การใช้งบประมาณเพื่อการวิจัย มีทิศทางดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถจูงใจให้คนทำวิจัยโดยเฉพาะวิจัยขนาดใหญ่ หรือร่วมกับเอกชนได้ การปรับ mind set ปรับทัศนคติเชิงบวก ปรับวิธีคิด ปรับวิธีการ เป็นสิ่งสำคัญ ถ้านำสไลด์ที่นำเสนอแนะนี้เผยแพร่ให้ประชาคม มจร. เข้าใจถึงหลักการ นโยบาย จัดทำเป็นสรุปสาระสำคัญสั้นๆ จะเป็นประโยชน์มาก ซึ่ง ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ แจ่มใจได้ชี้แจงเรื่องนี้ให้กับประชาคม มจร. แล้ว

4. นายสมประสงค์ บุญยะชัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นเช่นเดียวกับ รศ. ดร. คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ การขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ จะเกิดผล ต้องมีการสื่อสารที่ดี บุคลากรจะเกิดความกระตือรือร้น พร้อมปรับตัว ดังนั้น การสื่อสารกับประชาคม มจร. จึงมีความสำคัญ

5. นายอิสระ ว่องกุศลกิจ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อเสนอแนะโดยยกตัวอย่างการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยนานาชาติกวาสี ประเทศจีน ซึ่งมหาวิทยาลัยนี้ได้ทำในสิ่งที่ตอบโจทย์ของประเทศหลายเรื่อง ประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายของอุตสาหกรรม NEW S-Curve แล้ว ถ้า มจร. จะกำหนดบทบาท หรือแสดงจุดแข็งว่ามีความสามารถ เชี่ยวชาญด้านใด การทำงานตอบโจทย์ประเทศของ มจร. จะมีบทบาทมากขึ้น ขณะเดียวกันสิ่งที่เป็นพื้นฐานทั่วไปก็ยังคงดำเนินการอยู่

การทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรม ช่วยพัฒนาตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้ก็จะดี การทำงานกับภาครัฐ เช่น ระบบรางมีการลงทุนมหาศาล มจร. รัฐบาลควรให้การสนับสนุน การรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ การสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเป็น sandbox การทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยเอกชน สร้างบรรยากาศการเป็น ecosystem จากที่กล่าวมาอาจช่วยกันตรวจสอบว่า มจร. มีความเก่งด้านใด สิ่งใดที่ต้องพัฒนา การหางบประมาณที่ไม่จำเป็นต้องมาจากรัฐอย่างเดียว จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมาก ดังนั้น มจร. ต้องพัฒนาสิ่งที่ขาด และไปก๊าสสิ่งที่เด่นให้ชัดเจน

ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร ชี้แจงว่า พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มีหลักการและเจตนารมณ์ดี สิ่งสำคัญ คือ การขับเคลื่อนให้เกิดผลสำเร็จ ในกรณีที่มีรัฐต้องพัฒนาประเทศโดยพึ่งพาเทคโนโลยีสมัยใหม่จากต่างประเทศ เช่น รถไฟความเร็วสูง กฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าให้รัฐจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งของโครงการเพื่อสร้างความสามารถในการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่ผู้ประกอบการ ชุมชน และสังคมอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ มจร. อาจมีส่วนร่วมในการพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับโครงการนี้ นอกจากนี้ยังให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนะนโยบาย ลงทุนและร่วมทุน ตลอดจนร่วมทำวิจัยกับหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการผลิตและให้บริการ โดยการส่งเสริมการดำเนินการ ยกเว้นไม่ให้นำกฎหมายว่าด้วยการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนมาใช้บังคับ ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้แล้ว ขึ้นอยู่กับวิธีการ และการขับเคลื่อนที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จ

6. นายกสภามหาวิทยาลัยมีความเห็นว่า ทัศนคติเป็นเรื่องสำคัญ กฎหมายฉบับนี้มีเจตนาดี มจร. ต้องพิจารณาว่าสิ่งใดที่ทำแล้วเกิดประโยชน์ตอบสนองต่อนโยบายของประเทศได้ จากการกำหนด 4 platforms หากนำเสนอข้อมูลโดยกำหนดแนวตั้งคือโจทย์ของประเทศ และแนวนอนคือความสามารถของ มจร. แล้ววิเคราะห์ข้อมูลจะเห็นสิ่งที่ มจร. มีส่วนร่วมในการดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายยุทธศาสตร์มากขึ้น มจร. มีโครงการที่ดำเนินการภายใต้ platform แล้ว เช่น เรื่องพลังงาน ซึ่ง มจร. ทำมานานแล้ว เรื่องการสร้างเมืองนวัตกรรม ซึ่งสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีแนวคิดทำพื้นที่ “โยอี innovation area” หาก มจร. จะสร้างพื้นที่ “ธนบุรี innovation area” ก็ได้ ในการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม มจร. มีโรงงานต้นแบบผลิตยาชีววัตถุ เป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ ด้านการพัฒนากำลังคนและการเรียนรู้ โดยปรับรูปแบบการเรียนการสอน มจร. ก็ทำมามาก

รศ. ดร. สุวิทย์ แซ่เตีย อธิการบดี ชี้แจงว่า มจร. ได้ทำ mapping สิ่งที มจร. ดำเนินการใน 4 platforms แล้ว และงบประมาณปี 2563 ได้ส่งข้อมูลแล้ว สิ่งที่ได้รับมอบหมายให้ทำด้วย คือ การจัดกลุ่ม AI For ALL ประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง ทำเป็น platform ชัดเจน ซึ่งส่งข้อมูลแล้ว และในวันที่ 16 สิงหาคม 2562 มจร. จะประชุมร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อรับมอบนโยบายการสร้างมหาวิทยาลัยแห่งอนาคต การทำงานร่วมกับกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และกลไกการสร้างขีดความสามารถในการผลิตและพัฒนากำลังคนตาม NEW S-Curve อย่างมีคุณภาพ เรื่องพลังงานที่มีความสำคัญมีผลระยะยาวต่อประเทศ มจร. ได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไปแล้วเช่นกัน

7. นายวณัส แต่ไพสิฐพงษ์ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมมหาวิทยาลัย สอบถามว่าการจัดสรรงบประมาณสำหรับ 4 platforms กำหนดสัดส่วนอย่างไร และมีข้อเสนอแนะว่า มจร. มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีโครงการต่างๆ มากมาย การวางแผนยังไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องงบประมาณเป็นหลัก มองสิ่งที่มีแล้วนำออกไปสู่ชุมชน ท้องถิ่น การหาแหล่งทุนจากภาคเอกชนต้องนำเสนอว่า มจร. มีสิ่งใดบ้าง สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ทำให้เกิดความชัดเจน

รศ. ดร. สุวิทย์ แซ่เตีย อธิการบดี และ ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ ชี้แจงว่า การกำหนดงบประมาณใน 4 platforms ยังไม่มีสัดส่วนที่ชัดเจน ต้องรอการจัดตั้งสถานนโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ การแต่งตั้งคณะกรรมการการอุดมศึกษา (กกอ.) คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กสว.) การจัดตั้งกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เรียบร้อย การตั้งงบประมาณอยู่ในรูปแบบ bottom-up ส่วนการตั้งงบประมาณตามกลไกที่กำหนดจะเริ่มในปีงบประมาณ 2564 เป็นต้นไป

การวางแผนต่างๆ ของ มจร. ไม่ได้คาดหวังการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งหมด สำหรับ platform 1 มจร. ปรับกระบวนการเรียนการสอน เป็น module based, OBE ปรับหลักสูตรให้นักศึกษาทำงานกับภาคอุตสาหกรรม มีโครงการที่ มจร. ไม่ได้ใช้เงินจากรัฐ เช่น การทำระบบโลจิสติกส์อ้อยกับบริษัท มิตรผล การสร้างและใช้ประโยชน์จาก KX ซึ่งได้รับผลกระทบเชิงบวกมากมาย

นายกสภามหาวิทยาลัย เสนอให้อธิการบดี และ ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร นำเสนอรายงานความก้าวหน้าใน 3 เดือนข้างหน้า เพื่อจะได้ทราบความเคลื่อนไหวในการดำเนินงาน และให้ข้อคิดเห็นว่าการทำโครงการต่างๆ ไม่ต้องรอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการเรียบร้อย สิ่งใดทำได้ให้ทำเลย และการเขียนข้อเสนอโครงการต่างๆ กับภาครัฐควรเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ขอขอบคุณ ผศ. ดร. ประเสริฐ คันธมานนท์ รองอธิการบดีอาวุโสฝ่ายบริหาร นำเสนอเรื่องราว “โอกาสและความท้าทายของ มจร. ในกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม” ในการประชุมครั้งนี้

.....